

आत्यंतिकंलयमाह बुद्धीन्द्रियेतिद्वादशभिःआत्यंतिकलयोमोक्षः सचब्रह्मज्ञानेनसर्वप्रपंचलयात्मकः नचप्रपंचस्यात्मवत्सत्यत्वेलयःसंभवती
 तिज्ञानरूपाद्ब्रह्मणःपृथक्भूतस्यतस्यासत्त्वमुपपादयति बुद्धिश्चेंद्रियाणिचअर्थाश्चेत्येवंयाहककरणग्राह्यरूपेणतेषामाश्रयंज्ञानमेवभाति नपृथ
 क् तत्रहेतुमाह दृश्यत्वाव्यतिरेकाभ्यामिति अतोयदाद्यंतवत्तदवस्तु अत्रैवंप्रयोगः विमतंसन्नभवति दृश्यत्वात्कारणाव्यतिरेकात् आद्यंतवत्त्वाच्च
 रज्जुसर्पादिवदिति ॥ २२ ॥ तत्राव्यतिरेकंदृष्टान्तेनप्रपंचयति दीपइति दीपचक्षुरूपाणांतेजोविशेषाणांतेजसोयथानव्यतिरेकः तथाधीःकर्त्री
 खानिकरणानि मात्राविषयाः ऋताद्ब्रह्मणःपृथक्नस्युःब्रह्मकार्यत्वात् नन्वेवंकार्यकारणयोरभेदेकार्यासत्त्वेकारणस्याप्यसत्त्वंप्रसज्येततत्राह अ
 न्यतमादिति कार्यादित्यंतव्यतिरेकाद्ब्रह्मणःप्रपंचाद्ब्रह्मणोऽस्तिव्यतिरेकः प्रपंचस्यतुततोनास्तिव्यतिरेकइत्यर्थः ॥ २३ ॥ यदातुबुद्धेरसत्त्वंतदात

बुद्धीन्द्रियार्थरूपेणज्ञानंभातितदाश्रयम् ॥ दृश्यत्वाव्यतिरेकाभ्यामाद्यंतवदवस्तुयत् ॥ २२ ॥ दीपश्चक्षुश्चरूपं
 चज्योतिषोनपृथग्भवेत् ॥ एवंधीःखानिमात्राश्चनस्युरन्यतमादृतात् ॥ २३ ॥ बुद्धेर्जागरणंस्वप्नःसुषुप्तिरिति
 चोच्यते ॥ मायामात्रमिदंराजन्नानात्वंप्रत्यगात्मनि ॥ २४ ॥ यथाजलधराव्योम्निभवंतिनभवंतिच ॥ ब्रह्मणी
 दंतथाविश्वमवयव्युदयाप्ययात् ॥ २५ ॥ सत्यंलघवयवःप्रोक्तःसर्वावयविनामिह ॥ विनार्थेनप्रतीयेरन्यट
 स्येवांगतंतवः ॥ २६ ॥

दवस्थानांसुतरामसत्त्वमित्याशयेनाह बुद्धेरिति ननुविश्वतैजसप्राज्ञानामेताअवस्थानबुद्धेरित्या
 शंक्याह मायामात्रमिति इदंविश्वतैजसप्राज्ञरूपम् ॥ २४ ॥ आद्यंतवत्त्वादित्यस्यहेतोरसिद्धिमाशंक्यसावयवत्वेनसाधयति यथेति अवय
 वीति यत्सावयवंतदाद्यंतवत् घटादिवदित्यर्थः अतउदयाप्ययादाद्यंतवत्त्वाद्विश्वंसन्नभवतीत्यर्थः यद्वापृथगेवागमापायित्वाद्विश्वंमिथ्या ब्रह्म
 तुतदवधित्वात्सत्यमित्यनेनसाध्यते दृष्टान्तस्तुपूर्वोक्तएवरज्जुसर्पवदिति यथाजलधराव्योम्नीतिदृष्टान्तस्त्वागमापायितदवधित्वमात्रे नतुमिथ्यात्वे ॥
 ॥ २५ ॥ अन्यतमादृतादितिप्रतिज्ञातंकारणस्यसत्यत्वमुपपादयति सत्यमिति अवयवः कारणंप्रोक्तः वाचारंभणंविकारोनामधेयंमृत्तिकेत्येव
 सत्यमित्यादिश्रुतिभिः अत्रयुक्तिमपिदर्शयति विनेति अंगहेराजन् ह्रियस्मात्अर्थेनावयविनाविनापृथगेवावयवाःप्रतीयेरन् यथापटस्यावय
 वाःतंतवः पटात्पृथक्प्रतीयतेतद्वदिति ॥ २६ ॥